

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль район Советы

КАРАР № X-1

Балык Бистәсе ш.т.п.

2016 елның 23 апреле

«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары хакында

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставын гамәлдәге законнарга туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 28, 44 статьялары, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законның 7, 20 статьялары, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставының 17, 88, 89, 90 статьялары нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Советы КАРАР БИРӘ:

1. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карарын 1 нче кушымта нигезендә беренче укылышта кабул итәргә һәм аны гавами тыңлауларга чыгарырга.

2. Расларга:

«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча 2 нче кушымта нигезендә гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибен;

«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча 3 нче кушымта нигезендә ачык тыңлауларны уздыру тәртибен.

3. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча кергән тәкъдимнәрен исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча оештыру комитетын түбәндәге составта оештырырга:

Ибраһимов Илнур Галимович – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башлыгы урынбасары, оештыру комитеты рәисе;

Жамалиев Рәстәм Рәсимович – Балык Бистәсе муниципаль район Советы Аппаратының юридик бүлек башлыгы, оештыру комитеты әгъзасы;

Әхмәтвәлиева Резеда Габделәхәтовна – Балык Бистәсе муниципаль район Советы Аппаратының оештыру бүлеге башлыгы урынбасары, оештыру комитеты әғзасы.

4. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча ачык тыңлауларны 2016 елның 15 маена 11.00 сәгатькә түбәндәге адрес буенча билгеләргә: ТР, Балык бистәсе ш.т.п., Ленин ур., 48, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының утырышлар залы.

5. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының законлылык, хокук тәртибе, муниципаль милек һәм жирле үзидарә буенча даими комиссиясенә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр кертү турында» гы карар проектын, гавами тыңлауларда әйтелгән һәм аны тикшерү барышында кәргән тәкъдимнәрне исәпкә алып, эшләп бетерергә һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советына икенче укылышта карауга кертәргә.

6. Әлеге карарны «Авыл офыклары» район газетасында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru> һәм» Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында " Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча: <http://pravo.tatarstan.ru>. Урнаштырырга.

7. Карарның үтәлешенә контрольлек итүне законлылык, хокук тәртибе, муниципаль милек һәм жирле үзидарә буенча даими комиссиягә йөкләргә.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советы рәисе

И.Г.Вәлиев

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советының 2016
елның 23 апрелдәге
X-1 номерлы карарына
кушымта №1

**«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына
үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү турында» Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль район
Советы карары проекты**

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы уставын гамәлдәге законнарға туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставының 88, 89, 90 статьялары нигезендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Советы КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының 2015 елның 3 апрелдәге XLVIII-1 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына түбәндәге үзгәрешләрне һәм өстәмэләрне кертәргә:

1) 6 статьяның 1 өлешендә:

а) 16 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«16) район территориясендә каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерып туплау), жыю, ташу, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу;»;

б) түбәндәге эчтәлекле 24.1 пункт өстәргә:

«24.1 район милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрне) саклау;»;

в) 31 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«31) район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;»;

2) 8 статьяда:

а) исемен түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«8 маддә. Районның жирле эһәмияттәге мәсьәләләре булган һәм авыл жирлекләре территорияләрендә жирле үзидарә органнары тарафыннан хәл ителә торган башка мәсьәләләр.»;

б) 1 өлештә:

1 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«1) район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны электр, жылылык һәм газ белән тәмин итүне оештыру (алга таба – авыл жирлекләре)»;

2 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«2) авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге юлларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка

урыннары) булдыру һәм аларның эшләвен тәмин итү, авыл жирлекләренен торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын, юл хәрәкәтен оештыру буенча муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;»;

6,11 пунктларны үз көчләрен югалткан дип танырга;

3) 17 статьяның 3 өлешендәге 4 пунктына түбәндәге сүзләрне өстәргә: «,«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясында каралган очрактардан тыш, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.»;

4) 20 статьяның 4 өлешендә «билгеләнә» сүзеннән соң «әлеге Устав белән һәм» сүзләрен өстәргә;

5) 25 статьяның 1 өлешендә «56» санын «54» санына алмаштырырга;

б) 27 статьяда:

а) 1 өлешкә түбәндәге эчтәлекле икенче абзац өстәргә:

«Район Советы депутатының вәкаләтләре чоры икедән ким һәм биш елдан артык була алмый.»;

б) 4 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«4. Район Советы депутаты 2008 елның 25 декабрәндеге “Коррупциягә каршы тору турында” гы 273-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, вазыйфаларны (бурычлар, йөкләмәләренә) башкарырга тиеш. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла шул очракта, әгәр чикләүләр, тыюлар, бурыч-йөкләмәләр үтәлмәсә, ә алар 2008 елның 25 декабрәндәге “Коррупциягә каршы тору турында” 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләренә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән, әгәр “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.»»;

в) 6 өлешнең 3 пунктын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы туганда - район Советы депутатының шәхси мәнфәгатьләре (турыдан – туры яки турыдан-туры) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга йогынты ясый яки тәэсир итә ала торган ситуация-район Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, мәнфәгатьләр каршылыгы яки аның барлыкка килү мөмкинлегенә турында хәбәр итәргә һәм район Советы карарын үтәргә тиеш, бу кызыксыну конфликтын булдырмау яки чишүгә юнәлтелгән;»

г) 7 өлешнең 1 пунктында «билгелэнгән тәртиптә теркәлгән» сүзләреннән соң «Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советы, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләре» сүзләрен өстәргә;

д) 8 өлешнең беренче абзацында:

«район Советының» сүзләреннән соң «,даими нигездә вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы,» сүзләрен өстәргә;

«гражданнар буенча» сүзләреннән соң «, административ» сүзен өстәргә;

7) 36 статьяның 2 өлешендә «үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыра торган» сүзләрен төшереп калдырырга;

8) 37 статьяның 2 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2. Район башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм аның хәлиткеч тавыш хокукына ия рәисе вәкаләтләрен башкара.»;

9) 39 статьяда:

а) 1 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Район башлыгы үз вәкаләтләрен район Советы исеминән яшь буенча иң өлкән депутат тарафыннан имзаланучы вакытлы хезмәт шартнамәсе шартларында даими нигездә гамәлгә ашыра..»;

б) 4 өлешнең 1 пунктында «билгелэнгән тәртиптә теркәлгән» сүзләреннән соң «Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советы, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләре» сүзләрен өстәргә;

в) 4 өлешнең бишенче абзацындагы «гражданлык буенча» сүзләреннән соң «, административ» сүзен өстәргә;

г) 5 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5. Район Башлыгы 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы торы турында” гы 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләренә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгелэнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны (вазыйфаларны) башкарырга тиеш..»»;

10) 40 статьяның 1 өлешендәге 4 пунктын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«4) үз вәкаләтләренә чикләрендә хокукый актлар чыгара;»;

11) 42 статьяда:

а) 4 өлештә «азат ителгән нигездә» сүзләрен «,даими нигездә үз вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы» сүзләренә алмаштырырга;

б) 8 өлештә:

беренче абзацта «эшли торган» сүзен «үз вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы» сүзләренә алмаштырырга;

1 пунктта «билгелэнгән тәртиптә теркәлгән» сүзләреннән соң «, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советы, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләре» сүзләрен өстәргә;

3 пунктның беренче абзацында «граждан» сүзләрәннән соң «, административ» сүзен өстәргә;

в) 9 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«9. Район Башлығы урынбасары “Коррупциягә каршы тору турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә, бурычларны (йөкләмә-вазыйфаларны) башкарырга тиеш. Район Башлығы урынбасарының вәкаләтләре вакытыннан алда чикләүләр, тыюлар, бурычларны үтәмәгән очракта туктатыла, ә алар 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы тору турында” гы 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль законнарда тәгаенләнгән.»;

12) 46 статьяда:

а) 1 өлештә:

3 пунктның өченче абзацында «резервлау һәм» сүзләрән төшереп калдырырга;

3 пунктның бишенче абзацын киләсе редакциядә бәян итәргә:

«-район территориясендә каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерып туплауны), жыю, ташу, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнаша;»;

5 пунктка түбәндәге эчтәлекле тугызынчы абзац өстәргә:

«-район милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калуны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны, район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклауны тәэмин итә;»;

5 пунктта тугызынчы - ундүртенче абзацларны тиндәшле рәвештә унынчы - унбишенче абзацлар дип санарга;

5 пунктның унберенче абзацын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«-район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм гаммәви спортны үстерү өчен шартлар тәэмин итә, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын уздыруны оештыра;»;

6 пунктның тугызынчы абзацына түбәндәге сүзләрне өстәргә:

«,муниципаль хезмәт өчен кадрларны Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә эзерләүне оештыра;»;

б) 3 өлештә:

беренче абзацны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3. Башкарма комитет район авыл жирлекләре территорияләрендә районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:»;

1 пунктны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә авыл жирлекләре чикләрендә халыкны электр, жылылык һәм газ белән тәмин итүне оештыра;»;

2 пунктны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2) парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәмин итүне дә кертеп, авыл жирлекләренен торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге юлларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, авыл жирлекләренен торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, юл хәрәкәтен оештыра, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;»;

6,11 пунктларны үз көчләрен югалткан дип танырга;

16 пунктта «жирләренә резервлау һәм» сүзләрен төшереп калдырырга;

50 статьяның 1 өлешендә 9 пункттын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«9) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;»;

52 статьяның 4 өлешендә «Житәкче» сүзен төшереп калдырырга;

54 статьяның 5 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5. Районның контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасын биләүгә бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

Районның контроль-хисап палатасы рәисе вәкаләтләренә гамәлгә ашыру гарантияләре әлегә Устав тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә...»;

16)56 статьяда:

а) 1 өлештә:

түбәндәге эчтәлекле сизгезенче абзац өстәргә:

«-муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлый.»;

сизгезенче абзацны тугызынчы абзац дип санарга;

б) 2 өлештә:

беренче абзацны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы районның авыл жирлекләре территорияләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:»;

түбәндәге эчтәлекле икенче абзац өстәргә:

«муниципаль ихтыяжлар өчен авыл жирлекләре чикләрендә жирләренә резервлый;»;

икенче - өченче абзацларны тиешле өченче абзацлар дип санарга;

17)61 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«61 статья. Район башлыгы һәм аның урынбасары, район Советы депутатлары, районның контроль-хисап палатасы рәисе, башка вазыйфаи затлар

эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Район Башлыгына һәм аның урынбасарына, район Советы депутатларына, районның Контроль-хисап палатасы рәисенә, башка вазыйфай затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр “Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләкче органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында” 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, әлегә Устав һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль вазыйфаны даими нигездә биләгән затка гарантияләнә:

1) муниципаль хокукый актлар нигезендә вазыйфай вәкаләтләрен үтәүне тәмин итә торган эш шартлары;

2) милек рәвешләренә бәйсез рәвештә жирле үзидарә органнарының, жирле бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән тулысынча яисә өлешчә финанслана торган яки салымнар һәм мәжбүри түләүләр буенча ташламаларга ия, яисә жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә куелган һәм район территориясендә урнашкан органнар буларак законнар нигезендә предприятиеләрнең, учреждениеләрнең һәм оешмаларның вазыйфай затлары тарафыннан беренче чиратта кабул итүгә хокук;

3) районның жирле үзидарә органнары кабул иткән хокукый актларга тоткарлыксыз керү хокукы;

4) жирле әһәмиятгәгә мәсьәләләр буенча вәкаләтләргә үтәү өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә районның тиешле территориясендә урнашкан жирле үзидарә органнарыннан, ә федераль законнарда каралган очракларда - барлык милек рәвешләрендәгә оешмалардан, иҗтимагый берләшмәләрдән һәм аларның вазыйфай затларыннан алу хокукы;

5) акчалата хак түләүне үз вакытында һәм тулы күләмдә алуға хокук;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәре һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәре бирү белән тәмин ителә торган ял, шулай ук еллык түләүле төп һәм өстәмә отпусklar;

7) муниципаль вазыйфаны биләүче затка һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль вазыйфа биләүче зат пенсиягә чыккач та;

8) муниципаль вазыйфа зат тарафыннан биләгән чорда яисә ул туктатылганнан соң авыру очрагына яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта мәжбүри дәүләт социаль иминләштерүе, вазыйфай бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә килеп чыккан очракта;

9) пенсия белән тәмин итү “Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләкче органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында” 2009 елның 12 февралендәге 15-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда, шулай

ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат гаилә әгъзаларын, аның федераль законнар нигезендә вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйлә рәвештә килеп чыккан үлеме очрагында пенсия белән тәмин итү;

10) муниципаль вазыйфаны биләүче затны һәм аның гаилә әгъзаларын түбәндәге очрақларда, тәртиптә һәм шартларда аларның вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйлә рәвештә көч кулланудан, янаулардан һәм башка хокукый булмаган гамәлләрдән федераль законнарда һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә яклау;

11) хезмәт командировкаларына бәйлә чыгымнарны каплау;

12) үз вәкаләтләрен башкарганга транспорт хезмәте күрсәтү, шулай ук хезмәт максатларында шәхси транспорттан файдаланган өчен биләгән вазыйфага бәйлә рәвештә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә компенсация.

3. Муниципаль вазыйфаны даими булмаган нигездә биләүче затка әлеге статьяның 2 өлешендәге 1 - 4 һәм 10 пунктларында каралган гарантияләр бирелә, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйлә чыгымнарны, шул исәптән муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйлә рәвештә хезмәт командировкалары белән бәйлә чыгымнарны, муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә компенсацияләү гарантияләнгән.

4. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларга вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре жирле бюджет акчалары исәбеннән финанслана.»;

18)69 статьяның 1 өлешендәге 3 пункттында «Житәкче» сүзен төшереп калдырырга;

19)70 статьяның 2 өлешендә «район Башкарма комитеты житәкчесе» сүзләрен «районның Башкарма комитеты» сүзләренә алмаштырырга;

20)71 статьяга түбәндәге эчтәлекле 3.1 өлеш өстәргә:

«3.1. Район Башлыгы район Советы карарларын кабул иткәндә район Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.»;

21)72 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«72 маддә. Район Башлыгының хокукый актлары

1. Район Башлыгы законнар, әлеге Устав һәм район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, шулай ук “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә әлеге Устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча да.»;

22) 73 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

73 маддә. Район Башкарма комитетының хокукый актлары

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район башкарма комитетының жирле эһәмияттәге мәсьәләләре һәм районның жирле үзидарә органнарына федераль

законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләре буенча карарлар, шулай ук Башкарма комитетның район Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара...»;

23)74 статьяда:

а)1 өлешнең өченче абзацында «үзгәрешләр кертү» сүзләрен «үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү» сүзләренә алмаштырырга;

б)2 өлештә «Житәкче» сүзен төшереп калдырырга;

в)5 өлештә «район Башкарма комитеты житәкчесе» сүзләрен «районның Башкарма комитеты» сүзләренә алмаштырырга;

г)8 өлешне түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- “Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы” нда хокукый акт текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру (бастырып чыгару): <http://pravo.tatarstan.ru>;

- хокукый акт текстын районның жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма гаммәви мәгълүмат чараларында бастырып чыгару яисә район территориясендә таратыла торган һәм район Советы карары белән билгеләнгән башка басма гаммәви мәгълүмат чаралары. Хокукый акт текстын башка басма гаммәви мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда элегә бастырып чыгаруның рәсми булуы турында тамга булырга тиеш.

Муниципаль хокукый актларны халыкка игълан итү хокукый акт текстын веб-адрес буенча Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында урнаштыру юлы белән гамәлгә ашырыла: <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>.

24)81 статьяның 2 өлешендә «аларны акчалата тотуга чыгымнар» сүзләрен «аларның хезмәте өчен түләү чыгымнары» сүзләренә алмаштырырга.

2. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставы нигезләмәләренен кушымтада бирелә торган яңа редакциясен расларга.

3. Элегә карар, федераль законнар нигезендә үз көченә керүнең башка срокларына ия булган пунктлардан тыш, рәсми басылып чыккан вакыттан үз көченә керә.

4. Элегә карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда юстиция органнарына дәүләт теркәвенә жибәрергә.

5. Элегә карарны дәүләт теркәлүе узганнан соң “Авыл офыклары” район газетасында («Сельские горизонты») бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында һәм <http://pravo.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы”нда урнаштырырга.

6. Карарның үтәлешенә контрольлек итүне законлылык, хокук тәртибе, муниципаль милек һәм жирле үзидарә буенча даими комиссиягә йөкләргә.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советы рәисе

И.Г.Вәлиев

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советының 2016
елның 23 апрелдәге
Х-1 номерлы карарына
кушымта №2

**«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы
Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан
Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты
буенча гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу тәртибе**

1. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча гражданнарның тәкъдимнәре язма рәвештә үрнәк нигезендә төзәтмәләр таблицасы рәвешендә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советына кертелә:

№ п/ п	Пункт, пунктча	Карар проекты тексты	Төзәтмә тексты	Төзәтмәне исәпкә алып проект тексты	Төзәтмә авторы (Ф.И.А.и., адрес, телефон, эш (уку) урыны)

Тәкъдимнәр түбәндәге адрес буенча юллана: 422650, ТР, Балык Бистәсе ш.т.п., Ленин урамы, 48 йорт, каб. 4; почта аркылы: 422650, ТР, Балык Бистәсе ш.т.п., Ленин урамы, 48 йорт яисә (88-43-61)2-30-12 факсы буенча.

Тәкъдимнәр «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты рәсми басылып чыккан (яисә халыкка житкерелгән) көннән 2016 елның 13 маена чаклы 8-17 сәгатькә кадәр кабул ителә.

2. Чыгыш ясау хокукы белән ачык тыңлауларда катнашуга гаризалар түбәндәге адрес буенча бирелә: 422650, ТР, Балык Бистәсе ш.т.п., Ленин урамы, 48 йорт, каб. 4; почта аркылы: 422650, ТР, Балык Бистәсе ш.т.п., Ленин урамы, 48 йорт яисә (88-43-61)2-30-12 факсы буенча.

Заявклар эш көннәрендә гавами тыңлаулар уздыру датасына кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча 8 сәгатьтән 17 сәгатькә кадәр кабул ителә.

3. Гражданнарның тәкъдимнәре Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы аппараты хезмәткәрләре тарафыннан теркәлә һәм карау өчен законлылык, хокук тәртибе, муниципаль милек һәм жирле үзидарә буенча даими комиссиягә тапшырыла.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советы рәисе

И.Г. Вәлиев

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советының 2016
елның 23 апрелендәге
Х-1 номерлы карарына
кушымта №3

**«Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы
Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан
Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты
буенча гавами тыңлаулар уздыру тәртибе**

1. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар (алга таба – тиңдәшле рәвештә гавами тыңлаулар, карар проекты) Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставының 17 маддәсе, Татарстан Республикасы “Балык Бистәсе муниципаль районы” муниципаль берәмлегендә гавами тыңлауларны (жәмәгәтчелек фикер алышуларын) оештыру һәм үткәрү тәртибе турындагы Нигезләмәнең 8 маддәсе нигезендә үткәрелә. Нигезләмә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының 2013 елның 2 декабрендәге XXXI-2.номерлы карары белән расланган.

2. Үз тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чыгыш ясау хокукы белән ачык тыңлауларда катнашучылар – Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Советына гавами тыңлаулар үткәрү датасына кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча язма гаризалар тапшырган районда көн итүчеләр.

3. Ачык тыңлауларда чыгыш ясау хокукына ия булмый гына катнашучылар булып жирлекнең һәммә кызыксынучы кешесе торырга мөмкин.

4. Катнашучыларны теркәү ачык тыңлаулар башланганчы 30 минут алдан башлана.

5. Ачык тыңлауларда район Башлыгы урынбасары – карар проекты буенча кергән тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча оештыру комитеты рәисе рәислек итә.

6. Ачык тыңлаулар рәислек итүченең кереш сүзе белән башлана, ул залда булучыларга тикшерелә торган мәсьәләнең асылы, тыңлауларны үткәрү тәртибе хакында мәгълүмат ирештерә.

7. Беркетмәне рәсмиләштерү, кергән тәкъдимнәрне, киңәшләрне исәпкә алу өчен рәислек итүче тәкъдиме буенча житәкчесе һәм ике әгъзасы составында секретариат сайлана.

8. Төп доклад белән оештыру комитеты рәисе чыгыш ясый.

9. Ачык (гавами) тыңлауларның чыгыш ясау хокукына ия катнашучылары гариза бирү вакытына бәйле рәвештә чират тәртибендә үзләренең тәкъдимнәрен дәлилләү өчен чакырылалар.

10. Ачык тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 5 минуттан артык дәвам итәргә тиеш түгел.

11. Ачык тыңлауларда катнашучылар чыгыш ясаучыларга чыгыш тәмамланганнан соң рәислек итүче рөхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.

12. Ачык тыңлауларда катнашучылар ачык тыңлаулар барышына тыгылырга, аларны өзәргә һәм алып баруга комачауларга хаклы түгел.

13. Ачык тыңлауларны үткәргәндә тәртипне үтәү ачык тыңлауларда катнашу өчен мәжбүри шарт булып тора.

14. Ачык тыңлауларда катнашучылар тарафыннан үткәрү тәртибен бозу очрагында рәислек итүче аларны утырышлар залыннан чыгарып жиберүне таләп итәргә хаклы.

15. Чыгышлар төгәлләнгәннән соң рәислек итүче ачык тыңлаулар барышында әйтелгән тәкъдимнәр, киңәшләрне аныклау өчен ачык тыңлаулар секретариаты житәкчесенә сүз бирергә мөмкин.

16. Ачык тыңлауларда катнашучыларның барлык замечание һәм тәкъдимнәре секретариатка язма рәвештә бирелә һәм ачык тыңлаулар беркетмәсенә теркәлә. Ачык тыңлаулар беркетмәсе рәислек итүче тарафыннан имзалана һәм билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы материалларында саклана.

17. Ачык тыңлаулар йомгаклары буенча нәтижә (бәяләмә) эшче төркем тарафыннан эзерләнә.

18. Ачык тыңлаулар йомгаклары буенча нәтижә (бәяләмә) халыкка игълан ителергә тиешле.

19.Ачык (гавами) тыңлауларны үткөрүнең оештыру һәм матди-техник тээмин ителеше Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советы аппараты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советы рәисе

И.Г. Вәлиев

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советының _____

_____ номерлы карары
белән расланды.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
район Советы рәисе,
Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
районы Башлыгы

_____ И.Г. Вәлиев

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Уставы нигезләмәләренен яңа редакциясе

1) 6 маддә. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә карый:

1) район бюджеты проектын төзү һәм карау, район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирле салымнар һәм район жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

3) районның муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләренә электр һәм газ белән тәмин итүне оештыру;

5) муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегенә, автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм юл хужалыгында муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру һәм аларда юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

б) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм район чикләрендәге жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

7) район территориясендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда катнашу, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) юк итүдә катнашу;

8) район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыклары телләрен һәм мәдәниятләрен үстерүгә, милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, ярдәм итүгә һәм үстерүгә юнәлдерелгән чараларны эшләү һәм тормышка ашыру, аз санлы халыкларның һәм башка милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыру, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәмин итү, милләтара (этникара) низагларны профилактикалау;

9) район территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

10) муниципаль милиция тарафыннан район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыру;

11) районның хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш өчен бина бирү;

12) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларны үтәү чорында торак урыны бирү;

13) жирлекара характердагы әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын оештыру;

14) муниципаль белем бирү оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын тормышка ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләреннән гайре), муниципаль белем бирү оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (финанс белән тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүдән гайре), муниципаль белем бирү оешмаларында балаларга күз-колак булу һәм тәрбияләү, балаларны карап тоту өчен шартлар тудыру, шулай ук үз вәкаләтләре чикләрендә балаларның ялын оештыру чараларын, шул исәптән аларның тормыш һәм сәламәтлеге куркынычсызлыгын тәмин итү чараларын гамәлгә ашыру;

15) гражданнарга түләүсез медицина ярдәме күрсәтү буенча дәүләт гарантияләренә территорияль программасы нигезендә район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру (Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган башкарма хакимиятнең аерым территорияләренә халкын медик-санитар тәмин итү функциясен гамәлгә ашыручы федераль органы карамагындагы медицина оешмаларында халык медицина ярдәме белән тәмин ителә торган территорияләр исемлегенә кертелгән жирлекләрнең

территориялэреннэн гайре);

16) район территориясендэ каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исэптэн аерып туплау), жыю, ташу, эшкэртү, утильлэштерү, зарарсызландыру, күмү эшчэнлеген оештыруда катнашу;

17) районны территориаль планлаштыру схемасын раслау, территорияне планлаштыру буенча районның территориаль планлаштыру схемасы нигезендэ эзерлэнгэн документларны раслау, район территориясендэ гамэлгэ ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчэнлеген тээмин итүнең мәгълүмат системасын алып бару, муниципаль ихтыяжлар өчен район чикләрендэ жир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

18) реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасын раслау, район территориясендэ реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатациялөгә рөхсәтнамәләр бирү, мондый рөхсәтнамәләрне гамәлдән чыгару, “Реклама турында” 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендэ район территориясендэ рөхсәтсез урнаштырылган реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмәләр бирү;

19) жирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архив төзү һәм аны тоту;

20) район территориясендэ жирлекара күмү урыннарын тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

21) район составына керүче жирлекләрне элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тээмин итү өчен шартлар тудыру;

22) жирлекара китапханәләрдә халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, аларның китапханә фондларын туплау һәм сакланышын тээмин итү;

23) район составына керүче жирлекләрне ял итүне оештыру хезмәтләре һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тээмин итү өчен шартлар тудыру;

24) район составына керүче авыл жирлекләрендэ жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру;

24.1) район милкендэ булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, район территориясендэ урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрне) саклау;

25) район составына керүче жирлекләрнең бюджет тээмин ителеше дәрәжәсен район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләү;

26) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

27) район территориясендэ дэвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тээмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территориялэреннэн файдалану һәм аларны саклау өлкәсендэ муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

28) район территориясендэ урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион эзерләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

29) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

30) жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыру, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү, хәйрия эшчәнлегенә һәм ихтыярилык-иреклелек (волонтерлык) буенча ярдәм күрсәтү;

31) район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

32) балалар һәм яшьләр белән эшләр буенча жирлекарә характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

33) Россия Федерациясенә су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенә вәкаләтләрән гамәлгә ашыру, шәхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларынан файдалану кагыйдәләрен билгеләр, гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итүне дә кертеп;

34) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

35) «Федераль милектәге су объектларында төзелгән ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2016 елның 19 июлендәге 246-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлегенә төзү турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакындагы шартнамә төзү хокукына район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләр башқаруны тәэмин итү;

36) район чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру;

37) адреслар бирү, адреслар үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), районның авылара территориясә чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

38) районның авылара территориясендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру;

39) «Дәүләт күчемсез милек кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрә башқаруны оештыру һәм территориянең карта-планын раслау.

2. Районның жирле үзидәрә органнары район составына керүче аерым жирлекләренә жирле үзидәрә органнары белән аларга жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруны Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезендә тиешле жирлекләр бюджетларына район бюджетынан бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында килешүләр төзәргә хокуклы.

2) 8 маддә. Районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре булган һәм авыл жирлекләре территорияләрендә жирле үзидарә органнары тарафыннан хәл ителә торган башка мәсьәләләр.

1. Районның жирле үзидарә органнары районның авыл жирлекләре территорияләрендә жирле әһәмияттәге түбәндәге мәсьәләләрне хәл итә:

1) район составына керүче авыл жирлекләре чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны электр, жылылык һәм газ белән тәмин итүне оештыру (алга таба – авыл жирлекләре) ;

2) авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге юлларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм аларның эшләвен тәмин итү, авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын, юл хәрәкәтен оештыру буенча муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

3) авыл жирлекләрендә яшәүче һәм торак урыннарына мохтаж аз керемле гражданны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләр;

4) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм авыл жирлекләре чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

5) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук авыл жирлекләре чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнашу;

6) үз көчен югалтты. - Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының _____ елның _____ №__ карары;

7) авыл жирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерүдә катнашу;

8) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, авыл жирлекләре китапханәләренең китапханә фондларын туплау һәм сакланышын тәмин итү;

9) авыл жирлекләре милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрен) саклау;

10) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл жирлекләрендә халык сәнгәте кәсепләрен саклап калу, торгызу һәм үстерүдә катнашу;

11 үз көчен югалтты. - Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының _____ елның _____ №__ карары;

12) авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын, аеруча саклаулы табигать территорияләреннән файдалану, саклау, яклау, яңадан торгызу эшләрен оештыру;

13) авыл жирлекләренен генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдэләрен раслау, авыл жирлекләренен генераль планнары нигезендә эзерлэнгән территорияне планлаштыру буенча документларны раслау, жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлегенен шәһәр төзелеше планын бирү, төзелешкә рөхсәтнамәләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактан гайре), авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзөгәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтнамә бирү, авыл жирлекләрен шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын раслау, жирләрен резервлау һәм авыл жирлекләре чикләрендә муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен алу, авыл жирлекләре чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактан биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында рекомендацияләр бирү, индивидуаль торак төзелеш объектны яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеш яисә бакча йорты параметрларының билгелэнгән параметрларга туры килүе һәм шәхси торак төзелеш объектны яки бакча йортын жир кишәрлегендә урнаштыру мөмкин булуы турында хәбәрнамә юллау (алга таба – планлаштырыла торган төзелеш турында хәбәрнамә), индивидуаль торак төзелеш объектны яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеш яисә бакча йорты параметрларының билгелэнгән параметрларга туры килмәве һәм шәхси торак төзелеш объектны яки бакча йортын жир кишәрлегендә урнаштыру мөмкин булмавы турында хәбәрнамә юллау, авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеш объектларын яки бакча йортларын төзөгәндә һәм реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә төзелгән яки үзгәртеп корылган индивидуаль торак төзелеш объектның яки бакча йортының туры килү-килмәве турында хәбәрнамә юллау, Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген кире алу турында карар кабул итү;

14) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм авыл жирлекләре территорияләрен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

15) авыл жирлекләре территорияләрендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яисә) авария-коткару формированиеләрен булдыру, тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

16) авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

17) авыл жирлекләре территориясендә дөвалау-сәламәтләнדרү урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм тәмин итү, шулай ук

жирле әһәмияттәге аеруча саклаулы табигать территорияләрен куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

18) Россия Федерациясе Су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкка аларны куллануны чикләү турында мәгълүмат бирү;

19) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

20) авыл жирлекләренең административ участкаларында эшләү өчен полициянең участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә бүлмә бирү;

21) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полициянең участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә һәм аларның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны башкару чорына торак урыннары бирү;

22) «Коммерцияле булмаган оешмалар турында» 12.01.1996 ел, № 7-ФЗ Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

23) авыл жирлекләре ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәэмин итү, «Федераль милектә булган су объектларында ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 19.07.2011 Ел, № 246-ФЗ Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге булдыру турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрү;

24) авыл жирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы торучы чараларын гамәлгә ашыру;

25) «Дәүләт күчемсез мөлкәт кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә авыл жирлекләре территорияләрендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

3) 17 маддә. Гавами тыңлаулар

1. Жирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен район Советы, район Башлыгы катнашында гавами тыңлаулар үткәрелә ала.

2. Гавами тыңлаулар халык, район Советы яки район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки район Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар район Советы тарафыннан, ә район Башлыгы инициативасы белән район Башлыгы итеп билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларда кабул ителергә тиеш:

1) район Уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик жирле әһәмияттәге Уставта беркетелә торган мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарда туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) районны үстерү планнары һәм программалары проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдэләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияләрне ызанлау проектлары, моңа Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очраklar керми, территорияләрне төзекләндерү кагыйдэләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәтләр бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылу, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләү мәсьәләләре, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалануның рөхсәт ителгән бер төренә үзгәртү мәсьәләләре, жирләрден файдалану һәм төзелеш алып баруның расланган кагыйдэләре булмаганда, мондый файдалануның башка төренә;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясында каралган очраklarдан тыш, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткөрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфай заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектына карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткөрү вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турында карар басылып чыккан көннән алып, аларны уздыру көненә кадәр район Башлыгы халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жиберергә хокуклы, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның гавами тыңлауларына чыгарылуы проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр. Район башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәртмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектына карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектына гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижеләре, кабул ителгән карарларны дәлилләнгән нигезләүне дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән

дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

10. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе район уставы һәм район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

4) 20 маддә. Гражданнардан сораштыру

1. Гражданнардан сораштыру жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен районның бөтен территориясендә яисә территориясендә бер өлешендә уздырыла.

Сораштыру нәтижеләре киңәш-тәкъдим характерында була.

2. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы.

3. Гражданнардан сораштыру түбәндәгеләр инициативасы белән уздырыла:

1) район Советы яисә район Башлыгы - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен район жирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнардан сораштыруны билгеләү һәм уздыру тәртибе әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән Татарстан Республикасы законы нигезендә билгеләнә.

5. Гражданнардан сораштыруны билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сораштыруны билгеләү турында район Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сораштыруны уздыру датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорауны (сорауларны) формулировкалау (тәгъбирләү);

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазендә формасы;

5) минимальная численность жителей района, участвующих в опросе.

6. Район халкына сораштыру үткәрелгәнче кимендә 10 көн алдан хәбәр ителә.

7. Сораштыруга әзерлек һәм үткәрү белән бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) район бюджеты акчалары исәбеннән - район жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.

8. Сораштыру нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш. Сораштыру нәтижәләре белән районның һәр кешесе таныша ала. Сораштыру нәтижәләре районның жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

5) 25 маддә. Район Советы составы

1. Район Советы 54 депутаттан тора.

2. Район советы составына район Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесеннән дә ким булмаган депутатларны сайлаганда хокуклы булып тора.

6) 27 маддә. Район Советы депутаты статусы

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре жирлек башлыгы яки район Советы депутаты итеп сайланган көннән жирлекнең вәкиллеке органы депутатлары арасыннан башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

Район Советы депутатының вәкаләтләре икедән ким һәм биш елдан артык була алмый.

2. Район Советы депутаты үз эшчәнлеген депутат статусы турындагы Нигезләмә һәм район Советы Регламенты нигезендә башкара.

3. Район Советы депутаты, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән берләштереп, әлеге Уставта билгеләнгән очрақлардан тыш, бушатылмаган нигездә эшли.

4. Район Советы депутаты 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы тору турында” гы 273-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, вазыйфаларны (бурычлар, йөкләмәләрне) башкарырга тиеш. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла шул очракта, эгәр чикләүләр, тыюлар, бурыч-йөкләмәләр үтәлмәсә, ә алар 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы тору турында” 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләргә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән, эгәр “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

5. Район Советы депутатына законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

6. Район Советы депутаты район Советы раслаган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар арасында депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш:

1) шәхсэн яисә якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарәнең башка органнары, оешмалар, вазыйфай затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусын кулланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки район Советы абруена зыян китерә алырлык конфликтлы ситуацияләрдән сакланырга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы туганда - район Советы депутатының шәхси мәнфәгатьләре (турыдан – туры яки турыдан-туры) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга йогынты ясый яки тәэсир итә ала торган ситуация-район Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, мәнфәгатьләр каршылыгы яки аның барлыкка килү мөмкинлеге турында хәбәр итәргә һәм район Советы карарын үтәргә тиеш, бу кызыксыну конфликтын булдырмау яки чишүгә юнәлтелгән;

4) район Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегә белән бәйлә булмаган максатларда үзенә депутатлык бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә танылган конфиденциаль характердагы мәгълүматларга федераль закон нигезендә кертелгән мәгълүматларны игълан итмәү һәм кулланмау;

6) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәтләр күрсәтү, күнел ачу, ял итү өчен түләү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) алмаса.

7. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы район Советы депутаты хокуклы түгел:

1) Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфай затына (Россия Федерациясе субъекты дөүләт хакимиятенәң югары башкарма органы житәкчесенә) алдан хәбәрнамә жибәреп коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәяси фирка, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән башлангыч профсоюз оешмасының сайланулы органы белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка жәмәгать оешмасының, торақ, торақ төзелеше, гараж кооперативларының, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләренәң гомуми жыелышында катнашудан гайре);

2) мөгаллимлек, фәнни һәм бүтән ижади эшчәнлектән тыш башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданныр һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына

финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенен халыкара шартнамәләрендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

3) әгәр Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә карамаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә эш алып баручы аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

8. Вәкаләтләрән даими нигездә башкаручы район Советы депутаты граждан, административ яки жинаять эше яки административ хокук бозу эше буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллеке очрактарыннан тыш) буларак чыгыш ясыи алмый.

Район Советы депутатлары вәкаләтләрән гамәлгә ашыру гарантияләре әлегә Устав нигезендә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнарына ярашлы рәвештә билгеләнә.

7) 36 маддә. Район Советы депутаты вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очрактарда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләгә белән отставка;

3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә катнашучы буларак Россия гражданлыгын яисә чит ил гражданлыгын туктату, ә аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы, чит дәүләт гражданлыгы (подданные) яки яшәүгә рөхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ булу яисә Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы булган чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

8) район составына керүче жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынганда;

9) район Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату йә аның вәкаләтләрән жирлек башлыгы яисә жирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юллама;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Район депутаты вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

3. Район Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында район Советы карары вәкаләтләргә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә бу нигез район Советы утырышлары арасында барлыкка килгән очракта, - шундый нигез барлыкка килгән көннән алып өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

4. Тиешле жирлекнең вәкилләклә органы депутатлары арасынан район Советы депутаты вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатылган очракта, күрсәтелгән орган бер ай эчендә район Советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

8) 37 маддә. Район башлыгы – районның иң югары вазыйфаи заты

1. Район Башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты (урындагы кешесе) булып тора.

2. Район Башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Район Башлыгы вазыйфасының рәсми аталышы – “Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы” муниципаль берәмлеге Башлыгы. Район Башлыгы вазыйфасының кыскартылган аталышы – Балык Бистәсе муниципаль район Башлыгы.

9) 39 маддә. Район Башлыгы статусы

1. Район Башлыгы үз вәкаләтләрен даими нигездә район Советы исеменнән яше буенча иң өлкән район Советы депутаты тарафыннан имзаланган хезмәт шартнамәсе шартларында башкара.

2. Район Башлыгы үз эшчәнлегендә район халкына һәм район Советына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контрольдә һәм хисап тотат.

3. Район Башлыгы үз эшчәнлегендә хакында район Советы алдында елына бер тапкыр хисап тотат.

4. Район Башлыгы хокуклы түгел:

1) Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затына (Россия Федерациясе субъекты дөүләт хакимиятенен югары башкарма органы житәкчесенә) алдан хәбәр итү белән коммерциягә нигезләнмәгән оешма белән идарә итүдә катнашу (сәяси фирка, һөнәр берлеге органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән башлангыч һөнәр берлеге оешмасының сайланулы органы белән түләүсез нигездә идарә итүдә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтенен гомуми жылышында яки корылтаенда (конференциясендә) катнашудан тыш);

2) укыту, фәнни һәм бүтән ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;

3) әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлар яисә күзәтү советлары, коммерциягә карамаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләре составына керергә

Район Башлыгы гражданлык, административ яки жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очрактарыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

Район Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге Устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

Район Башлыгы статусына бәйле башка чикләүләр федераль кануннарда билгеләнгән.

5. Район Башлыгы 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы торы турында” гы 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмәнәр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны (вазыйфаларны) башкарырга тиеш.

10) 40 маддә. Район Башлыгының вәкаләтләре

1. Район Башлыгы:

1) районны башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданны һәм оешмалар белән багланышларда тәкъдим итә, ышанычнамәсез район исемнән эш итә;

2) район Советы эшен оештыра, район Советы утырышларын жыя һәм аларда рәислек итә;

3) әлеге Устав билгеләгән тәртиптә район Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5) район Башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

6) район Советы эшендә жәмәгәтчелек фикеренә хәбәрдарлыкны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

7) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятләрен карауны оештыра;

8) район Советының утырышлар беркетмәләренә кул куя;

9) район Советы аппараты эше белән житәкчелек итә;

10) район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны яраштыра;

11) район Советы эшчәнлеген тәмин итүгә район бюджетында каралган чыгымнар буенча эш итүче булып тора;

12) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча район Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

13) район жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән район территориясендә гамәлдә булган хезмәттәшлеген тәмин итә;

14) район исеменнән ыкътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

15) жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләренә гамәлгә ашыруны тәмин итә;

16) муниципаль-хосусый партнерлык проектын тормышка ашыру турында карар кабул итә;

17) 2015 елның 13 июлендәге “Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында” 224-ФЗ номерлы Федераль законның 18 маддәсендәге 2 өлеше нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы районның жирле үзидарә органын билгели;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнар башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләренә, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район Башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

11) 42 маддә. Район Башлыгы урынбасары

1. Район Башлыгы тәкъдиме белән депутатлар арасынан район Башлыгы урынбасары сайлана.

Район Башлыгы урынбасары яшерен яисә ачык тавыш бирү юлы белән сайлана. Тавыш бирү ысулын сайлау турындагы карар район Советы карары белән тәгаенләнә.

2. Әгәр район Советы депутатын район Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге сайласа, район Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Район Башлыгы урынбасары вазыйфаларын район Советы регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә башкара, район Башлыгы йөкләмәләрен үти, вакытлыча ул булмаган (авыру яки отпуск белән бәйлә) яисә үз бурычларын үтәмәгән очракта яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта район Башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Район Башлыгы район Советына үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы бер урынбасарны сайларга тәкъдим итәргә хокуклы.

Район Башлыгы урынбасарының вәкаләтләр вакыты ике елдан ким һәм биш елдан артык була алмый.

5. Район Башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлегә Уставның 36 маддәсендә каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

6. Район Башлыгы урынбасары статусына бәйлә башка чикләүләр федераль кануннарда билгеләнгән.

7. Район Башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта район Советы карары белән вазыйфасыннан алынырга мөмкин, ул район Башлыгы инициативасы буенча яисә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере күләмендә депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителә. Район Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

8. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы район Башлыгы урынбасары хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, шулай ук хужалык итүче субъект белән идарә итүдә катнашырга (торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларыннан, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларыннан, билгеләнгән тәртиптә теркәлгән күчмәсез милек хужалары һәм профсоюз ширкәтләреннән, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре советыннан, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләреннән тыш), федераль законнарда башкасы каралмаган булса яисә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә аңа әлегә оешма идарәсендә катнашу йөкләнмәгән булса;

2) мөгаллимлек, фәнни һәм бүтән ижади эшчәнлектән тыш башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенң халыкара шартнамәләрендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

3) әгәр Россия Федерациясенң халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органны, попечительләр яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә нигезләнмәгән хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациясе

территориясендә эш алып баручы аларның структур бүлекчэләре составына керергә.”;

Район башлыгы урынбасары вәкаләтләрен башкару гарантияләре элге устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

9. Район Башлыгы урынбасары “Коррупциягә каршы тору турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны (йөкләмә-вазыйфаларны) башкаруга тиеш. Район Башлыгы урынбасарының вәкаләтләре вакытыннан алда чикләүләр, тыюлар, бурычларны үтәмәгән очракта туктатыла, ә алар 2008 елның 25 декабрендәге “Коррупциягә каршы тору турында” гы 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы “Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмәнәр) ачу һәм аларга ия булу, кулдагы акча һәм кыйммәтләргә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында” 79-ФЗ номерлы Федераль законнарда тәгаенләнгән.

12) 46 маддә. Район Башкарма комитетының вәкаләтләре

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- район бюджеты проекты тәүне тәмин итә (бюджет һәм урта сроклы финанс планы проекты);

- кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проекты (бюджет проекты һәм уртача сроклы финанс планы) район Советы раславына кертә;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен эшли һәм раслай;

- район бюджетының үтәлешен тәмин итә һәм бюджет хисабын төзи, район Советы раславына район бюджетының үтәлеше турында хисап тапшыра;

- муниципаль эжәт белән идарә итүне тәмин итә;

- районның социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проекты эшләүне тәмин итә;

- район бюджетын үтәүне оештыра, районның социаль-икътисадый үсеш стратегиясен тормышка ашыра;

- районның социаль-икътисадый үсеш стратегиясен гамәлгә ашыру турында хисаплар эзерләүне тәмин итә;

- районның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләргә жыюны, күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

- жирлекләргә бюджет тәмин ителеше дәрәжәләрен район бюджеты

акчалары хисабына тигезләүне тәэмин итә.;

- муниципаль кыйммәтле кәгазьләр чыгару, кредитлар алу, муниципаль гарантияләр бирү юлы белән район Советы карарлары нигезендә муниципаль алу-файлалануларны гамәлгә ашыра, муниципаль милеккә нигез сала;

2) муниципаль милек белән идарә итү, район территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә тарифларны билгели, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итүне һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмә үтәлешен финанс ягыннан тәэмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алуны гамәлгә ашыра;

- муниципаль милектәге предприятиеләр, оешмалар белән районның икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында шартнамәләр төзи; район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә булышлык күрсәтә;

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләренә хезмәт өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын билгели;

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- районны территориаль планлаштыру документларын, районның башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эшли һәм аны раслауга кертә һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмати системаларын алып баруны, муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен алуны, индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының планлаштырылган параметрларының хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объектын яисә жир кишәрлегендә бакча йортын урнаштыруның билгеләнгән параметрларына туры килүе һәм аларны әлеге жир кишәрлегендә урнаштыруның мөмкинлеге турында һәм параметрларның туры килмәве һәм урнаштыруның мөмкин булмавы хакында хәбәрнамә жибәрүне, индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты төзелгән яисә реконструкцияләнгән объектның тиешле авылара территорияләрдә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеше объектларын яисә бакча йортларын төзегәндә яисә реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар таләпләренә туры килүе яисә туры килмәве турында хәбәрнамә юллауны гамәлгә ашыра, Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә, авылара территориядә урнашкан рөхсәтсез төзелгән корылманы сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында, максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган

яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган һәм авылар территориядә урнашкан жир кишәрлеген алу турында карар кабул итә, авылар территориядә урнашкан үз белдегең белән торгызылган корылманы сүтүне яисә аны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыра, авылар территориядә урнашкан жир кишәрлегенә шәһәр төзелеше планын бирә;

- жирлекара характердагы әйләнә-тирә мохитне саклау чараларын оештыра;
- район территориясендә каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерып туплауны), жыю, ташу, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- район территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыра, үстерүне һәм саклауны тәмин итә, жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигый территорияләрдән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;
- “Кадастр эшчәнлеге турында” 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруны һәм территориянең карта-планын раслауны оештыра;

4) төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- район чикләрендә торақ пунктлар чикләреннән читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруны тәмин итә, район чикләрендә торақ пунктлар чикләреннән читтә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын контрольдә тоту, юл хәрәкәтен оештыру, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра;

- халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

- район чикләрендәге торақ пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче жәмәгать транспортының маршрутларын, хәрәкәт графигын, тукталыш урыннарын раслый яки килештерә;

- район чикләрендәге торақ пунктлардан читтә жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлөп бирелгән урыннары төзекләндерүне тәмин итә;

- район составына керүче авыл жирлекләрен элемент хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- адресация объектларына адреслар бирүне, адресларны үзгәртүне, гамәлдән чыгаруны, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирүне (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципаль әһәмиятле автомобиль юлларыннан тыш), мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслар реестрында урнаштыруны гамәлгә ашыра;

5) торақ-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә, шулай ук төзекләндерү һәм авыл хужалыгы өлкәсендә:

- энергияне сак тоту һәм энергетиканың нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслый һәм гамәлгә ашыра, район чикләрендә

муниципаль торак фондны тәшкил иткән күпфатирлы йортларга, бүлмәләргә энергетика тикшерүен үткәрүне оештыра, энергияне саклау һәм энергетиканың нәтижәлелеген арттыру турында законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- район чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлекләренә электр һәм газ белән тәмин итүне оештыра;

- район составына керүче авыл жирлекләрен жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлекара китапханәләренң халыкка китапханә хезмәте күрсәтүен, китапханә фондларын туплауны һәм аларның сакланышын тәмин итүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм район территориясендә жирлекара мәет кую урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- район составына керүче жирлекләрдә жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра;

- район составына керүче жирлекләренә ял вакытын оештыру һәм мәдәният оешмаларының хезмәт күрсәтүләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны булдыра;

- район милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклап калуны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны, район территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклауны тәмин итә;

- жирлекләрдә авыл хужалыгы житештерүен үстерү, авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлешле коммерциягә нигезләнмәгән оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ирекле-ихтыярилыкка (волонтерлыкка) ярдәм күрсәтә;

- район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм гаммәви спортны үстерү өчен шартлар тәмин итә, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын уздыруны оештыра;

- “Жылылык белән тәмин итү турында” 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- “Су белән тәмин итү һәм субүлү турында” 2011 елның 7 декабрәндәге 416-ФЗ номерлы Федераль законда каралган су белән тәмин итү һәм субүлү өлкәсендәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

- реклама конструкцияләрен урнаштыру схемаларын раслый, район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә рөхсәтнамә бирә, мондый рөхсәтнамәләренә юкка чыгара, район территориясендә “Реклама турында” 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган рөхсәтсез урнаштырылган реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмә бирә;

б) мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

- муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыра (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәмин итү вәкаләтләрәннән гайре), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыра (балаларга өстәмә белем бирүдән тыш, аны финанс белән тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра шулай ук каникул чорында балаларның ялын, аларның тормышы һәм сәламәтлеге иминлеген тәмин итү чараларын да кертәп, оештыру чараларын үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра;

- муниципаль мәгариф оешмалары биналарын һәм корылмаларын тотуны, аларга якин территорияләренә төзекләндерүне тәмин итә;

- мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча белем алырга тиешле балаларны исәпкә ала, муниципаль мәгариф оешмаларын районның конкрет территорияләренә беркетә;

- муниципаль белем бирү оешмаларын булдыра, үзгәртеп кора, бетерә (муниципаль районнарның жирле үзидарә органнары тарафыннан югары белем бирүче муниципаль белем бирү оешмаларын булдырудан тыш), муниципаль белем бирү оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- “Россия Федерациясендә мәгариф турында” 2012 елның 29 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

- гражданнарга түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренәң территориаль программасы нигезендә район территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлеккә кертелгән жирлекләр территорияләреннән тыш, аларның халкы башкарма хакимиятнең аерым территорияләр халкын медицина-санитария белән тәмин итү функцияләрен башкаручы федераль органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәмин ителә);

- балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча жирлекара характердагы чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра, муниципаль хезмәт өчен кадрларны Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә эзерләүне оештыра”;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- район территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм

ирекләрен саклауны тээмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судындаа, жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфай затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирә;

- муниципаль милиция тарафыннан район территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыруны тээмин итә;

- район территориясендә гадәттән тыш хәлләр турында кисәтүдә һәм нәтижәләрен бетерүдә катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны тээмин итә; гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыруны тээмин итә;

- район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзерләү буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә барлыкка килү турында халыкка вакытында хәбәр итүне һәм халыкка мәгълүмат бирүне тээмин итә;

- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тээмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тээмин итә;

- жирле референдумны эзерләүне һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тээмин итүне гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалау, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яисә) юкка чыгару буенча чаралар күрүне тээмин итә;

- район чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәданиятен үстерүгә, аз санлы төп халыкларның һәм башка милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыру, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тээмин итү, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

- районның хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш өчен бина бирүне тээмин итә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларны үтәү чорында торак урыны бирүне тээмин итә;

8) жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан

Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә районның жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешенчә файдалануны тәмин итә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисап бирә;

- район Советы карарлары нигезендә аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәмин итә;

- Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына иреккә рәвештә үтүен тәмин итүне дә кертәп, шәхси һәм көнкүреш ихтыяжлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгели;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели;

- жирлекләренң архив фондларын саклауны да кертәп, муниципаль архивны формалаштыра һәм тотә;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләренә үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра;

- районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра, законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары белән район Советы, район Башлыгы яки башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш.

2. Башкарма комитет районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:

1) муниципаль район музейларын төзи;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

3) муниципаль район территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренң хокукларын тормышка ашыруга бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм муниципаль район территориясендә милли-мәдәни мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

5) 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагындагы югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен башкара;

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы

ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итә;

8) “Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында” 1995 елның 24 декабрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтә;

9) “Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында” 2012 елның 20 июлендәге 125-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

10) авылара территориядәге торак пункттың нотариус булмаган очракта, кануннарда каралган тәртиптә нотариаль гамәлләр башкара;

3. Башкарма комитет районның авыл жирлекләре территорияләрендә районның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә авыл жирлекләре чикләрендә халыкны электр, жылылык һәм газ белән тәмин итүне оештыра;

2) парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшчәнлеген тәмин итүне дә кертеп, авыл жирлекләренен торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге юлларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, авыл жирлекләренен торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, юл хәрәкәтен оештыра, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

3) авыл жирлекләрендә яшәүчеләрне һәм аз керемле гражданның торак урыннарына мохтажларны торак урыннары белән тәмин итә, муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны оештыра, торак төзелеше өчен шартлар тудыра, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыра, шулай ук торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

4) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм авыл жирлекләре чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыра;

5) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук авыл жирлекләре чикләрендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнаша;

б) үз көчен югалтты. -Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль район Советының _____№ лы карары _____;

б) авыл жирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм алардан килгән зыяннарны бетерүдә катнаша;

7) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, авыл жирлекләре китапханәләренен китапханә фондларын туплауны һәм аларның сакланышын тәмин итүне оештыра;

8) авыл жирлекләре милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм

мәдәният ядкарьләрен) саклап калуны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны, авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклауны тәэмин итә;

9) жирле халыкның сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра, авыл жирлекләрендә халык сәнгать һөнәрләрен саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнаша;

10) авыл жирлекләренең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, махсус сакланылучы табигать территорияләрендәге урманнардан файдалануны, аларны саклауны, торгызуны оештыра;

11) Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә авыл жирлекләренең генераль планнары һәм авыл жирлекләренең башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эшли һәм район Советына раслауга кертә, аларның үтәлешен тәэмин итә;

12) авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактан тыш) реконструкцияләгәндә, жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын капитал ремонтлаганда объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтнамә бирә;

13) Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда биналарны, корылмаларны карауны гамәлгә ашыруны һәм мондый тикшерүләр барышында ачылган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирүне тәэмин итә;

14) район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмати системаларын алып баруны, муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен алуны, индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының планлаштырылган параметрларының хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объектын яисә жир кишәрлегендә бакча йортын урнаштыруның билгеләнгән параметрларына туры килүе һәм аларны элге жир кишәрлегендә урнаштыруның мөмкинлеге турында һәм параметрларның туры килмәве һәм урнаштыруның мөмкин булмавы хакында хәбәрнамә жиберүне, индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты төзелгән яисә реконструкцияләнгән объектның тиешле авылара территорияләрдә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеше объектларын яисә бакча йортларын төзегәндә яисә реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар таләпләренә туры килүе яисә туры килмәве турында хәбәрнамә юллауны гамәлгә ашыра, Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә, авылара территориядә урнашкан рөхсәтсез төзелгән корылманы сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында, максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган һәм авылара территориядә урнашкан жир кишәрлеген алу турында карар кабул итә, авылара территориядә урнашкан үз белдегәң белән торгызылган корылманы сүтүне яисә аны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда

билгелэнгэн талэплэргэ туры китерүне гамэлгэ ашыра, авылара территориядэ урнашкан жир кишэрлегенең шәһәр төзелеше планын бирә;

15) муниципаль ихтыяжлар өчен авыл жирлекләре чикләрендә жир кишэрлекләрен алуны гамэлгэ ашыра;

16) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм авыл жирлекләрен табиғый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм тормышка ашыруны тәмин итә;

17) авыл жирлекләре территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләре эшчәнлеген булдыра, тәмин итә;

18) авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны оештыра;

19) авыл жирлекләре территорияләрендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыра, үстерүне һәм саклауны тәмин итә, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табиғый территорияләрдән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамэлгэ ашыра;

20) Россия Федерациясенең су законнары белән билгелэнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамэлгэ ашыра, халыкка аларны куллану чикләүләре турында хәбәр итә;

21) муниципаль урман контролен гамэлгэ ашыра;

22) авыл жирлекләренең хезмәт күрсәтелә торган административ участкаларында полиция участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә эш өчен бина бирүне тәмин итә;

23) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полициянең участок уполномоченныйлары вазыйфаларын биләүче хезмәткәрләргә һәм аларның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфаларны үтәү чорында торак урыннары бирүне тәмин итә;

24) “Коммерциягә нигезләнмәгән оешмалар турында” 12.01.1996 ел, № 7-ФЗ Федераль законның 31.1 һәм 31.3 маддәләрендә билгелэнгән вәкаләтләр кысаларында социаль юнәлешле коммерциягә нигезләнмәгән оешмаларга ярдәм күрсәтә;

25) авыл жирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамэлгэ ашыра;

26) 2007 елның 24 июлендәге “Кадастр эшчәнлегенә турында” 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнаша;

27) жылылык белән тәмин итү системасының үсеше, ышанычлылыгын һәм энергетика нәтижелелеген арттыру өчен кирәкле һәм аның өчен жылылык белән тәмин итү схемасында билгелэнгән “Жылылык белән тәмин итү турында” 27.07.2010 ел, № 190-ФЗ Федераль закон белән тәгаенлэнгән вәкаләтләр чикләрендә билгелэнгән жылылык белән тәмин итүнең бәя зоналарында бердәм жылылык белән тәмин итү оешмасы тарафыннан жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча чараларның үтәлешенә муниципаль контрольне гамэлгэ ашыра.

4. Район башкарма комитеты муниципаль контрольне гамэлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә район Башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамэлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына гамэлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамэлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамэлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамэлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәләгән мониторинглауны оештыру һәм үткәрү, аны үткәрү күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан раслана, авыл жирлекләрендә вәкаләтле жирле үзидарә органнары тарафыннан гамэлгә ашырыла торган муниципаль контрольдән тыш;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган вәкаләтләренә гамэлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамэлгә ашыру функцияләре район Башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль берәмлек чикләрендә тиешле контроль объектлары булганда муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамэлгә ашыру “Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында” 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән жайга салына.

5. Район башкарма комитеты жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл иткәндә, терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча:

1) терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программаларны эшли һәм тормышка ашыра;

2) районда терроризмның асылын һәм аның ижтимагый хәтәрлеген аңлату буенча мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә, шулай ук гражданнарда террорчылык идеологиясен кабул итмәү буенча, шул исәптән мәгълүмат материалларын, матбугат продукциясен тарату, аңлату эшләре алып бару һәм башка чаралар уздыру юлы белән;

3) террорчылыкны профилактикалау чараларында катнаша, шулай ук федераль башкарма хакимият органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яисә) бетерү буенча;

4) муниципаль милектәге яисә жирле үзидарә органнары карамагындагы объектларның террорчылыктан сакланышына карата таләпләрнең үтәлешен

тәэмин итә;

5) террорчылыкны профилактикалауда катнашу мәсьәләләре буенча, шулай ук аның нәтижәләрен Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр жиберә;

6) террорчылыкны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

13) 50 маддә. Район Башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләре

1. Башкарма комитеты житәкчесе:

1) район Башкарма комитеты эшчәнлегә белән берүзә идарә итү принцибында житәкчелек итә һәм район Башкарма комитеты тарафыннан аның компетенциясенә кергән вәкаләтләрне үтәү өчен шәхсән җаваплылык тотат;

2) район Советы, район Башлыгы, районның башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән багланышларда район Башкарма комитетын тәкъдим итә;

3) район бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турында хисапларны район Советы каравына тәкъдим итә;

4) район Советы каравына районның социаль-икътисади үсеш стратегиясе проектын һәм аны тормышка ашыру турында хисап тәкъдим итә;

5) Башкарма комитет структурасы проектын район Советы раславына кертә, район Башкарма комитетының штат расписаниесен хезмәткәрләренә чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды белән билгеләнгән расланган структура нигезендә раслый;

6) Башкарма комитет житәкчесе урынбасарларын билгели һәм вазыйфаларыннан азат итә, алар арасында вазыйфаларны бүлә, район Башкарма комитетының муниципаль хезмәткәрләрен һәм башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) расланган бюджет нигезендә үз вәкаләтләре чикләрендә район акчалары белән эш итә;

8) район Башкарма комитеты тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылык тотат; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) үз вәкаләтләре кысаларында хокукый актлар чыгара;

10) район Башлыгы, район Советы таләбе буенча елга бер тапкырдан да ким итмичә район Советына район Башкарма комитеты эшчәнлегә һәм үзенә эшчәнлегә турында хисап бирә;

11) район Башкарма комитеты эшчәнлегә турында халыкка даими мәгълүмат

житкерә, район Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданның кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданның кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданның тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикаятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда район мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, район Башкарма комитеты исеменнән судка гариза тапшыра, ышанычнамәләр бирә;

13) район Башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләрен проектларын район Советы раславына тәкъдим итә;

14) район Советы билгеләгән тәртиптә район Башкарма комитеты органнары житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә;

15) законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары һәм контракт нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

14) 52 маддә. Район Советының, район Башлыгының һәм район Башкарма комитетының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләренә бүлү нигезендә район Советы, район Башлыгы һәм район Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашыралар.

2. Район Советы һәм район Башкарма комитеты районның икътисади һәм социаль үсеш процесслары белән нәтижәле идарә итү максатыннан, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән формаларда һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Район Советы һәм район Башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны кул куйган көннән жиде көн эчендә бер-берсенә жиберәләр.

4. Район Советы, район Башлыгы район Башкарма комитеты житәкчесенә район Башкарма комитетының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, Башкарма комитетның башка вазыйфаи затларын да, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаят бирергә хокуклы.

5. Район Башкарма комитеты житәкчесе район Советына, район Башлыгына район Советының, район Башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаят бирергә хокуклы.

6. Район Башлыгы район Башкарма комитеты житәкчесенә район Советының эш планнарын һәм район Советы карарлары проектларын район Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жиберә.

7. Район Советы утырышларында, аның органнары утырышларында, район Башлыгы үткәрә торган утырышларда киңәш бирү тавышы хокукы белән район Башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасарлары яки алар тарафыннан вәкаләтле затлар катнаша ала. Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары, язма рәвештә чакырылган очракта, район Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Район Башкарма комитеты житәкчесе үткәрә торган утырышларда район Башлыгы, район Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

15) 54 маддә. Районның Контроль-хисап палатасы

1. Районның контроль-хисап палатасы тышкы муниципаль финанс контроле жирле үзидарәсенә даими эшләүче органы булып тора һәм район Советы тарафыннан төзелә.

Районның контроль-хисап палатасы оештыру һәм функциональ бәйсезлеккә ия һәм үз эшчәнлеген мөстәкыйль алып бара.

2. Районның контроль-хисап палатасы район Советы алдында хисап тотта.

3. Районның контроль-хисап палатасы контроль-хисап палатасы рәисе һәм аппараты составында төзелә.

Районның контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасы муниципаль вазыйфа булып тора.

4. Районның контроль-хисап палатасы рәисе үз вазыйфасына район Советы тарафыннан билгеләнә. Районның контроль-хисап палатасы рәисенә вәкаләтләр чоры - алты ел.

Район Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына кандидатуралар турында тәкъдимнәр район Советына тәъшидцгелщр тарафыннан кертелә:

- район Башлыгы;
- район Советы депутатлары – район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере.

Район Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына кандидатуралар турында тәкъдимнәр кертү һәм әлегә тәкъдимнәрне карау тәртибе район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Районның Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасын биләүгә бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

Районның Контроль-хисап палатасы рәисе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлегә Устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

6. Районның контроль-хисап палатасы түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:

- 1) район бюджеты үтәлешен контрольдә тоту;
- 2) район бюджеты проектларына экспертиза;
- 3) район бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү;
- 4) район бюджеты акчаларын куллануның законлылыгына, нәтижәләлегенә (эффетктылыгына һәм экономияләлегенә) контрольлек итүне оештыру һәм тормышка ашыру, шулай ук район бюджеты тарафыннан Россия Федерациясе законнарында каралган башка чыганақлардан алына торган акчаларны да исәпкә алу;

5) муниципаль милектә булган мөлкәт белән идарә итү һәм аның белән эш итүнең билгеләнгән тәртибенәң үтәлешен контрольдә тоту, шул исәптән саклана

торган интеллектуаль эшчәнлек нәтижеләре һәм районныкы булган индивидуальләштерү чаралары белән дә;

6) район бюджеты акчалары хисабына салым һәм башка ташламалар, бюджет кредитлары бирүнең нәтижелелеген бәяләү, шулай ук район бюджеты һәм муниципаль милектәге мөлкәт акчалары исәбеннән башкарыла торган юридик затлар һәм индивидуаль эшкуарлар тарафыннан муниципаль гарантияләрнең һәм поручительлекләрнең законлылыгына бәя бирү яисә йөкләмәләр үтәлешен башка ысуллар белән тәмин итү;

7) районның чыгым йөкләмәләренә, шулай ук муниципаль программаларга кагылышлы өлешендә муниципаль хокукый актлар проектларына (финанс-икътисадый нигезләрнең нигезлелеген дә кертеп) финанс-икътисадый экспертиза;

8) районда бюджет процессын анализлау һәм аны камилләштерүгә юнәлдерелгән тәкъдимнәр әзерләү;

9) район бюджеты үтәлеше, үткәрелгән контроль һәм экспертиза-аналитик чаралар нәтижеләре турында мәгълүмат әзерләү һәм мондый мәгълүматны район Советына һәм район Башлыгына тапшыру;

10) вәкаләтләре чикләрендә коррупциягә каршы торуга юнәлдерелгән чараларда катнашу;

11) район составына керүче жирлекләр бюджетларына кергән район бюджеты акчаларын куллануның законлылыгына, нәтижелелегенә (эффектлылыгына һәм экономиялелегенә) контроль;

12) район Советы һәм жирлек Советы төзегән килешүләр нигезендә район составына керүче жирлекләрдә тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру;

13) чыгым йөкләмәләре реестрына кертелгән чыгым йөкләмәләре һәм район бюджеты проекты нигезендә чираттагы финанс елында финанслануга планлаштырыла торган чыгым йөкләмәләре арасында туры килү-килмәүне ачыклау буенча районның чыгым йөкләмәләре реестрының мәгълүматлар анализы;

14) муниципаль программаларны гамәлгә ашыру барышын һәм нәтижеләрен тикшерү;

15) район бюджеты үтәлеше мониторингы;

16) райондагы социаль-икътисадый хәлгә анализ;

17) жирле үзидарә органнарында эчке финанс контролен оештыруга ярдәм итү;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлегә Устав һәм район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тышкы муниципаль финанс контроле өлкәсендә башка вәкаләтләр.

7. Тикшерү-хисап палатасы тарафыннан башкарыла торган тикшерүләр нәтижеләре район Советы утырышында карап фикер алышырга, шулай ук рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

8. Районның контроль-хисап палатасы юридик зат хокукларына ия, аның үзенә аталышы (исеме) һәм район гербы сурәтләнгән герблы мөһер һәм бланклары бар.

16) 56 маддә. Районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы

1. Районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы районның даими эшләрчә жирле үзидарә органы булып тора, ул түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:

- районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, шул исәптән район милкендә булган жир кишәрлекләре, акцияләр, хужалык жәмгыятьләренә устав капиталларындагы өлешләр (кертемнәр), муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- район Советы карары белән билгеләнә торган очрақларда муниципаль мөлкәтне читләштерү турында, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәрне район Советы тарафыннан килештерүгә (раслауга) эзерли;

- муниципаль милектәге жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- район ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләренә башкаруны, “Федераль милектәге су объектларында төзелгән ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында” 19.07.2011 ел, № 246-ФЗ Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлегә төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрүне тәмин итә;

- районның авылара территориясендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата “Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчеләге) һәм муниципаль контроль турында” 31.07.2020 ел, № 248-ФЗ Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

- муниципаль мөлкәт реестрын Россия Федерациясә Хөкүмәтә вәкаләт биргән башкарма хакимиятнең федераль органы билгеләгән тәртиптә алып бара;

- муниципаль ихтыяжлар өчен муниципаль район чикләрендә жир кишәрлекләрен резервта саклауны башкара.

Районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда район Советы алдында хисап тотта.

2. Районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы районның авыл жирлекләре территорияләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыра:

- муниципаль ихтыяжлар өчен авыл жирлекләре чикләрендә жирләренә резервта саклауны гамәлгә ашыра;

- авыл жирлекләре чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра. Муниципаль жир контролен гамәлгә ашыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата “Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчеләге) һәм муниципаль контроль турында” 31.07.2020 ел, № 248-ФЗ Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

- авыл жирлекләре ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләренә башкаруны, “Федераль милектәге су объектларында төзелгән ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында” 19.07.2011 ел, № 246-ФЗ Федераль закон

нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрүне тәмин итә.

3. Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы үз эшчәнлеген законнар, әлеге Устав һәм Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

4. Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район Башлыгы тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район жирле үзидарәсенен вазыйфай заты булып тора, Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлегенә житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

6. Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасының мөһере, район гербы сурәтләнган һәм үз исеме (аталышы) булган бланклары бар.

7. Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

17) 61 маддә. Район Башлыгы һәм аның урынбасары, район Советы депутатлары, район Контроль-хисап палатасы рәисе, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Район Башлыгына һәм аның урынбасарына, район Советы депутатларына, районның Контроль-хисап палатасы рәисенә, башка вазыйфай затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр “Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында” 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, әлеге Устав һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль вазыйфаны даими нигездә биләгән затка гарантияләне:

1) муниципаль хокукый актлар нигезендә вазыйфай вәкаләтләрен үтәүне тәмин итә торган эш шартлары;

2) милек рәвешләренә бәйсез рәвештә жирле үзидарә органнарының, жирле бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән тулысынча яисә өлешчә финанслана торган яки салымнар һәм мәжбүри түләүләр буенча ташламаларга ия, яисә жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә куелган һәм район территориясендә урнашкан органнар буларак законнар нигезендә предприятиеләрнең, учреждениеләрнең һәм оешмаларның вазыйфай затлары тарафыннан беренче чиратта кабул итүгә хокук;

3) районның жирле үзидарә органнары кабул иткән хокукый актларга тоткарлыксыз керү хокукы;

4) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча вәкаләтләренә үтәү өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә районның тиешле территориясендә урнашкан жирле үзидарә

органнарыннан, ә федераль законнарда каралган очрақларда - барлык милек рәвешләрендәге оешмалардан, ижтимагый берләшмәләрдән һәм аларның вазыйфаи затларынан алу хокукы;

5) акчалата хак түләүне үз вакытында һәм тулы күләмдә алуға хокук;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылығын билгеләү, ял көннәре һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәре бирү белән тәэмин ителә торган ял, шулай ук еллык түләүле төп һәм өстәмә отпусklar;

7) муниципаль вазыйфаны биләүче затка һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль вазыйфа биләүче зат пенсиягә чыккач та;

8) муниципаль вазыйфа зат тарафыннан биләгән чорда яисә ул туктатылганнан соң авыру очрагына яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта мәжбүри дәүләт социаль иминләштерүе, вазыйфаи бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә килеп чыккан очракта;

9) пенсия белән тәэмин итү “Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында” 2009 елның 12 февралендәге 15-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләүче зат гаилә әгъзаларын, аның федераль законнар нигезендә вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә килеп чыккан үлеме очрагында пенсия белән тәэмин итү;

10) муниципаль вазыйфаны биләүче затны һәм аның гаилә әгъзаларын түбәндәге очрақларда, тәртиптә һәм шартларда аларның вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә көч кулланудан, янаулардан һәм башка хокукый булмаган гамәлләрдән федераль законнарда һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә яклау;

11) хезмәт командировкаларына бәйле чыгымнарны каплау;

12) үз вәкаләтләрен башкарганда транспорт хезмәте күрсәтү, шулай ук хезмәт максатларында шәхси транспорттан файдаланган өчен биләгән вазыйфага бәйле рәвештә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә компенсация.

3. Муниципаль вазыйфаны даими нигездә биләүче затка әлеге маддәнең 2 өлешендәге 1 - 4 һәм 10 пунктларында каралган гарантияләр бирелә, муниципаль вазыйфаны биләүгә бәйле чыгымнарны компенсацияләү гарантияләне, шул исәптән муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүгә бәйле рәвештә хезмәт командировкалары белән бәйле чыгымнарны, шулай ук дәвамлылығы Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль берәмлек Уставында билгеләнә торган чорга эш (вазыйфа) урынын саклап калу, ул тулаем алганда аена икедән ким һәм алты эш көненнән артык була алмый.

4. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларга вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре жирле бюджет акчалары исәбеннән финанслана.

18) 69 маддә. Район жирле үзидарәсе органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Районның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә башкару өчен түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

- 1) район Советы-район Советы карарлары;
- 2) район башлығы-район башлығы карарлары һәм боерыклары;
- 3) район башкарма комитеты житәкчәсе-район башкарма комитеты карарлары һәм боерыклары.

2. Район жирле үзидарәсенә башка вазыйфаи затлары әлеге устав белән билгеләнгән һәм аларның статусын билгели торган башка муниципаль хокукый актлар белән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгаралар.

19) 70 маддә. Муниципаль хокукый актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын район Башлығы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты житәкчәсе, район прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук районның Контроль-хисап Палатасы, районның финанс-бюджет Палатасы, районның Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы алып бара ала.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга беркетелгән документларның исемлегә һәм формасы район Советы Регламенты, район Башлығы, район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

20) 71 маддә. Район Советының хокукый актлары

1. Район Советы үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча, район территориясендә мәжбүри үтәләргә тиешле кагыйдәләр билгели торган карарлар, район Башлығын отставкага жиберү турында карар, район Советы регламенты, район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар, шулай ук аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав керткән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Район Советы карарлары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан гайре.

3. Советның жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары район Советы каравына бары тик район Башкарма комитеты житәкчәсе инициативасы белән генә яки аның бәяләмәсе булса гына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә район Башкарма комитетына карар проектын тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә район Советына тапшырыла.

4. Район Башлығы тавышы район Советы депутаты тавышы буларак карар

кабул иткәндә исәпкә алына.

5. Район Советы карарларына район башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә кул куела һәм әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә халыкка житкерелә.

21) 72 маддә. Район Башлыгының хокукый актлары

1. Район Башлыгы законнар, әлеге Устав һәм район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, шулай ук “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә әлеге Устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча да.

22) 73 маддә. Район Башкарма комитетының хокукый актлары

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район башкарма комитетының жирле әһәмияттәге мәсьәләләре һәм районның жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләре буенча карарлар, шулай ук Башкарма комитетның район Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

23) 74 маддә. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Район Советы карарлары район башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә, әгәр карарның үзе тарафыннан башкасы билгеләнмәгән булса.

Район Советының салымнар һәм жыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Район Советының район Уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район Башлыгының, район Башкарма комитетының, жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары әгәр башкасы актларның үзләре тарафыннан билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы оешмаларның хокукый статусын билгеләүче муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары

арасында төзелә торган килешүләр, рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

Муниципаль хокукый актны яисә жирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми бастырып чыгару дип районда таратыла торган вакытлы матбугатта аның тулы текстын беренче бастырып чыгару санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен жирле үзидарә органнары шулай ук челтәр басмасыннан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта аңа күләмле график һәм таблицалы кушымталар басмада китерелмәскә дә мөмкин.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: исеме (аталышы), аңа кул кую датасы (район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен - шулай ук аның район Советы тарафыннан кабул ителү датасы), теркәлү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфай затның (урындагы кешенең) аталышы.

5. Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән һәр килешүдә аның реквизитлары булырга тиеш: исеме, аны имзалау датасы, килешүгә кул куйган вазыйфай затларның исемнәре.

6. Район Советының район бюджеты турында, аның үтәләше турында, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү, район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты кабул иткән башка норматив хокукый актлар турында карарлары имзаланган көннән алып жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, мәгълүматларын тарату федераль закон белән чикләнгән муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән гайре.

7. Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр аларны имзалаганнан соң жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

8. Жирле референдумны билгеләү, чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору, район Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, район Башкарма комитеты житәкчесен һәм аның урынбасарларын билгеләп кую һәм законнар нигезендә башка актлар турындагы норматив булмаган хокукый актлар шулай ук рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Законнар яисә әлегә Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә район жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

10. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- “Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы” нда хокукый акт текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру (бастырып чыгару): <http://pravo.tatarstan.ru>;

- хокукый акт текстын районның жирле үзидарэ органнары тарафыннан гамэлгэ куелган басма гаммэви мәгълүмат чараларында бастырып чыгару яисэ район территориясендэ таратыла торган һәм район Советы карары белән билгеләнгән башка басма гаммэви мәгълүмат чаралары. Хокукый акт текстын башка басма гаммэви мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда элеге бастырып чыгаруның рәсми булуы турында тамга булырга тиеш.

Муниципаль хокукый актларны халыкка игълан итү хокукый акт текстын веб-адрес буенча Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында урнаштыру юлы белән гамэлгэ ашырыла: <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>.

11. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешүнең реквизитлары күрсәтелә.

Жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешүләргә рәсми бастырып чыгару түбәндәге юллар белән гамэлгэ ашырыла:

- жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешү текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә “Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы”нда урнаштыру (бастырып чыгару): <http://pravo.tatarstan.ru>;

- жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешү текстын районның жирле үзидарэ органнары гамэлгэ куйган басма гаммэви мәгълүмат чараларында яки район территориясендэ таратыла торган һәм район Советы карары белән билгеләнгән башка басма гаммэви мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешү тексты басылып чыкканда, башка басма гаммэви мәгълүмат чараларында элеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш.

Жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешүләргә игълан итү жирле үзидарэ органнары арасында төзелгән килешү текстын веб-адрес буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында урнаштыру юлы белән гамэлгэ ашырыла: <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>.

12. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) гаммэви мәгълүмат чарасының чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

13. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан гамэлгэ ашырыла торган Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

24) 81 маддә. Районда бюджет процессы

1. Район бюджеты формалаштыру, раслау, үтәлеше һәм аның үтәлешен контрольдә тоту районның жирле үзидарэ органнары тарафыннан мөстәкыйль башкарыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия

Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Район бюджеты проекты, район Советының район бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турындагы еллык хисап, квартал саен район бюджеты үтәлешенең барышы турында һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында, аларның хезмәт өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проектын район Советына керткән көннән соң кабул ителгән һәм Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларының керемнәрен (чыгымнарын) үзгәртүгә китерә торган салымнар һәм жыемнар турында район Советының норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан район Советының норматив хокукый актлары Чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварынан да иртәрәк үз көченә керергә тиеш.

4. Район бюджеты проекты район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектын төзү нигезләнә:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләрне) билгели торган Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниясенә юлламасы нигезләмәләре;

бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

Россия Федерациясенә таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисади үсеш фаразы;

бюджет прогнозы (бюджет прогнозы проекты, бюджет фаразын үзгәртү проекты) озак сроклы чорга бюджет фаразы (бюджет прогнозы проекты);

муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, күрсәтелгән программаларны үзгәртү проектлары).

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карарда бюджет керемнәренә гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы (профицит), шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары (бюджет турындагы Карардан тыш) белән билгеләнгән башка күрсәткечләр кергән төп бюджет характеристикалары булырга тиеш.

8. Район Советы карарында, эгәр алар Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы законнары һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләренә туры китереп кабул ителгән муниципаль хокукый

актлар белән билгеләнмәгән очракта, район бюджеты турында шәһәр, авыл жирлекләре бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.

9. Район бюджеты турындагы карар белән составы Россия Федерациясе Бюджет кодексы, аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә билгеләнә торган күрсәткечләр раслана.

10. Район бюджеты турында карар белән расланалар:

район бюджеты керемнәренә баш администраторлары исемлеге;

район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

чыгымнар төрләренә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча йә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), чыгымнар төрләренә төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яисә) чыгымнар төрләренә максатчан статьялары (программалары һәм эшчәнлекнең программага кертелмәгән юнәлешләре буенча һәм (яисә) чыгымнар төрләренә максатчан статьялары (төркемнәре һәм төркемчәләре), чыгымнар төрләренә төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү Чируттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча чыгымнарны классификацияләү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән;

Чируттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренә гомуми күләме;

Чируттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләме;

Чируттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына план чорына район бюджеты расланган очракта шартлы рәвештә раслана торган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме район бюджеты чыгымнарының 2,5 процентыннан ким түгел (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган район бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменә 5 проценттан ким булмаган күләмдә (район бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча, максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган);

Чируттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп;

район бюджетының башка күрсәткечләре

Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, район Советының муниципаль норматив хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән раслана.

12. Район бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Чираттагы финанс елына һәм план чорына район Советына тапшырыла:

Чираттагы финанс елына һәм план чорына районның бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының үткән чорында районның социаль-иқтисади үсешенең башлангыч йомгаклары һәм агымдагы финанс елында районның социаль-иқтисади үсешенең көтелгән нәтижәләре;

районның чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-иқтисади үсеш фаразы;

районның чираттагы финанс елына һәм план чорына берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, чыгымнарның дефициты (профициты)) фаразлау йә расланган уртача сроклы финанс планы;

район бюджеты проектына аңлатма язуы;

методикалар (методикалар проектлары) һәм бюджетара трансфертлар бүлүне исәпләү;

елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге, Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң;

агымдагы финанс елына район бюджеты үтәлешен бәяләү;

район Советы, район Контроль-хисап палатасы тәкъдим иткән элге органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата районның финанс-бюджет палатасы белән каршылыктар барлыкка килгән очракта тапшырыла;

Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм элге устав белән билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

Район бюджеты турындагы карар белән расланган очракта муниципаль программалар буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү һәм район бюджеты турындагы карар проектына эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре муниципаль программалар паспортлары (күрсәтелгән паспортларга үзгәрешләр проектлары) тапшырыла.

Район бюджеты турындагы карар проектында бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләре

бүленгән кушымта булмаса, бюджет чыгымнары классификациясе бүлекчэләре һәм бүлекчэләре буенча бюджет ассигнованиеләре бүленгән кушымта район бюджеты турындагы карар проектына аңлатма язуы кушымталары составына кертелә.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

14. Район башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябрәннән дә соңга калмыйча район Советы каравына кертә.

15. Район бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан район бюджеты турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар нигезендә Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

16. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм (яисә) район бюджеты турындагы карар белән башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабрәнә кадәр гамәлдә.

Район бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга тиеш.

17. Районның жирле үзидарә органнары район бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, кытлык күләме, Муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарны һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәүне тәмин итәләр.

18. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

19. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда гамәлгә ашырыла.

20. Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга район бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.